

T.a.v. de samenstellers van het verkiezingsprogramma

Utrecht, 22 augustus 2023

Ref.nr: 30.2023/MF-as

Betreft: belangrijke punten voor uw verkiezingsprogramma

Geachte lezer,

Ter inspiratie voor uw verkiezingsprogramma sturen wij u deze brief.

Even voorstellen

De NVVK is de branchevereniging van uitvoerders van financiële hulpverlening. We vertegenwoordigen schuldhulpverlenende organisaties (gemeenten, kredietbanken en private organisaties), budgetbeheerders en beschermingsbewindvoerders. Al onze leden zijn onafhankelijk gecertificeerd.

Op het gebied van financiële hulpverlening vertegenwoordigen wij de 'doeners'. De professionals, die een uitgebreide gereedschapskist tot hun beschikking hebben om financiële problemen van hulpvragers op te lossen. Soms is een kleine ingreep voldoende om verschil te maken, maar vaak moet er ook heel precies worden gesleuteld om mensen weer duurzaam financieel gezond te krijgen.

De professional weet wanneer hij welk gereedschap in moet zetten. Het gereedschap is helaas nog niet bij alle gemeenten compleet, of van dezelfde kwaliteit. Dat laat onverlet dat de professionals met de voor hen beschikbare middelen maximaal verschil proberen te maken voor mensen die voor hulp aankloppen.

Tegelijk weten we: er worden nog te weinig hulpvragers bereikt, terwijl de maatschappelijke opgaf enorm is. Daarom schetsen we, ter inspiratie voor uw verkiezingsprogramma, hieronder wat er volgens ons de komende jaren moet gebeuren om meer mensen met financiële zorgen en problemen te bereiken en structureel te helpen.

Bestaanszekerheid is fundament financiële gezondheid

Allereerst: bestaanszekerheid vormt het fundament voor ons werk. Dit fundament moet steviger, ook in Caribisch Nederland. De bestaanszekerheid voor mensen met lage inkomens staat nog steeds onder druk door de stijgende prijzen. De recente correctie in de hoogte van het minimuminkomen betrof (deels tijdelijk) achterstallig onderhoud. De Commissie Sociaal minimum stuurde recent een eerste advies naar de Kamer. Wij achten het noodzakelijk om dat advies, en de uitkomsten van vervolganbevelingen, te gebruiken voor het opnieuw vormgeven van het sociaal minimum. Dit moet wat ons betreft voldoende bestaanszekerheid bieden en overzichtelijk zijn.

Onvoldoende bestaanszekerheid betekent stress, slechtere gezondheid en schulden, met grote sociale en maatschappelijke gevolgen (en kosten). Voor professionele financiële hulpverleners betekent bestaansonzekerheid dat zij dweilen met de kraan open.

Met demissionair minister Schouten, de eerste minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, zijn de afgelopen jaren grote stappen gemaakt, vanuit een gezonde ambitie om armoede, kinderarmoede en schulden de komende jaren minimaal te halveren. Wij willen heel graag door in die versnelling, met de kracht die een minister kan maken.

We bepleiten voor de komende jaren voor de financiële hulpverlening extra aandacht op 3 thema's:

- **Hou kleine schulden klein**
 - De overheid is de grootste schuldeiser. Voorkom het snel oplopen van schulden met hoge boetes, rentes en ophogingen.
 - Zet vaart achter een helder Rijks-incassobeleid, bij voorkeur overheidsbreed afgestemd met provincies en gemeenten, en start ook snel met de implementatie.
 - Hervorm de private invorderingsketen. Maak een eind aan vorderingen als verdienmodel.
 - Stop de verkoop van schuldpakketten aan partijen die een agressieve incassopraktijk voeren.
 - Beperk de juridische invorderingsmaatregelen voor grote bedrijven bij consumenten-vorderingen: het risico van verleiding met 'buy now, pay later' mag niet afgewenteld worden op de consument.

- **Versimpel en versnel toegankelijke hulpverlening**
 - Dit betreft vooral 'werk in uitvoering' van de sector zelf. Maar we hebben wel hulp nodig: geef als overheid het goede voorbeeld in deelname aan voorzieningen als het Schuldenknooppunt, de Landelijke Pauzeknop, en bied ruimte voor maatwerkoplossingen in bijzondere situaties.
 - Schuldhulpverlening is geen 'wasstraat' voor iedereen. Jongeren, ondernemers, woningbezitters zijn onderling sterk verschillend en vragen een eigen aanpak. We vragen meer aandacht voor het efficiënt kunnen bieden van 'maatconfectie' en maatwerk, en meer discretionaire bevoegdheid voor de uitvoering. Dat kan beter als we uitgaan van vertrouwen, zonder naïef te zijn. Geef de uitvoering daarvoor de ruimte.
 - Garandeer hulp aan de hulpvrager; gemeenten moet altijd een beschikking verstrekken na een hulpvraag.
 - Voer een verplichte wettelijke reactietermijn in bij het proces van schuldregelingen. Te vaak moet men te lang wachten op de laatst reagerende. Ook de invoering van een verbeterd breed moratorium is wenselijk, als aanvulling op de Landelijke Pauzeknop.
 - De vergoedingen voor bewindvoering zijn te laag. Schuldenbewind richt zich op een moeilijke doelgroep. De hulp levert de doelgroep (ruim een kwart miljoen hulpafhankelijke mensen) relatief heel veel op. Maar de vergoeding is nu te laag. Daardoor moet er beknibbeld worden op essentiële hulp en begeleiding. De financiering van bewind moet dus op de schop.

- **Zet in op duurzame financiële gezondheid**
 - Halvering van armoede en schulden in Nederland in 2030 staat goed op de agenda. Vergroten van het bereik, verhogen van de succesvolle uitstroom na hulp en voorkomen van terugval zijn essentieel om die doelstelling te halen. Uit alleen efficiencywinst kan de sector een deel van de extra investering vrijmaken die gevraagd wordt, maar dat is niet genoeg.
 - Schuldhulpverlening is geen kostenpost, maar een slimme investering om bedrijven betalende en tevreden klanten te bieden en de uitgaven en inkomsten van de overheid positief te beïnvloeden. Het levert anderhalf tot twee keer zoveel op als wat het kost. Voor hulpvragers is de schuldenrust die ontstaat zelfs van onschatbare waarde.

- Begeleiding en nazorg zijn, naast het technische proces van schuldsanering, essentieel: zo kort als kan, en zo lang als nodig. Extra middelen en menskracht hiervoor zijn onontbeerlijk.
- Alle gemeenten moeten kunnen voldoen aan een basisniveau van dienstverlening. Er wordt gewerkt aan een bestuursakkoord hiervoor, mogelijk komen we bij 'de politiek' terug als aanvullende wetgeving nodig blijkt.

Uiteraard zijn we van harte bereid om de onderwerpen uit deze brief nader toe te lichten. Voor een verdieping op onze punten verwijzen wij naar de bijlage bij deze brief en kijk op www.nvvk.nl voor meer informatie en actuele ontwikkelingen. U kunt bij de verschillende onderwerpen zien welke NVVK-collega u daarover graag te woord staat.

Dank voor uw aandacht, en succes gewenst bij uw werk.

Met vriendelijke groet,

Marco Florijn
voorzitter NVVK

Verdieping bij onze brief

• Kleine schulden klein houden

De overheid zelf is de grootste schuldeiser. Al enkele jaren werkt het kabinet aan een (vernieuwde) Rijks-incassovisie. Die moet duidelijk maken waar je als inwoner op kunt rekenen bij (overheids) schulden: wanneer begint een incassotraject? Wie komt in aanmerking voor een maatwerkregeling? Onder welke voorwaarden kom je in aanmerking voor sanering van je schulden? Is kwijtschelding ook mogelijk? De afspraken moeten gaan gelden voor alle overheidsschuldeisers, inclusief lokale overheden.

Rijks-incassovisie verdient versnelling

De effectuering van de Rijks-incassovisie verloopt traag. In de praktijk betekent dat onduidelijkheid voor hulpvragers. Het leidt tot onzekerheid en (dus) een drempel om hulp te vragen. Als het tot een hulpvraag komt betekent dit daarnaast veel extra werk voor financiële hulpverleners.

Inmiddels ligt er een rapport van de Algemene Rekenkamer met verbeterpunten voor de huidige incassopraktijk. We vinden dat er veel meer snelheid gemaakt moet worden in het presenteren van een deugdelijke Rijks-incassovisie. Behoudens enkele wettelijke uitzonderingen (voor bijvoorbeeld studieschulden en strafrechtelijke boetes) zou de hele overheid, (Rijk, gemeenten en waterschappen) één incassotraject moeten hanteren. Geen verschillen in incasso tussen landelijk en lokaal, en tussen Belastingdienst, CAK, CJIB, DUO, SVB en UWV.

Eerst hulp bieden, dan pas naar de rechter

De private invorderingsketen vraagt om hervorming. Vorderingen zijn nog steeds een verdienmodel. In de incassofase zijn de kosten wettelijk beperkt. Maar de stap naar de deurwaarder en de rechter is nog steeds een automatisch gegeven. We zien dat er bij onze doelgroep veel te vaak 'vonnis gehaald' wordt, met alle kosten van dien. Het is zinloos want iemand met een uitkering kan geen kosten voor beslag, invordering, betekening en een vonnis betalen.

We bepleiten dus versterking van de minnelijke incasso door de schuldeiser zelf of via een gecertificeerde incasso-onderneming.

- Stop de verkoop van vorderingen aan partijen die er agressieve incassopraktijken op nahouden.
- Laat na een mislukte incassofase altijd eerst een hulpverleningsaanbod volgen.
- Haal alleen bij onwil om hulp te accepteren een vonnis bij de rechter om met dwang te incasseren.
- Beperk voor grote bedrijven de juridische invorderingsmaatregelen bij consumentenvorderingen. In het overgrote deel van de gevallen van niet-betalen is sprake van onmacht, geen onwil.

Speciale doelgroepen

Jongeren en schulden

Er zijn steeds meer jongeren met financiële problemen. Schulden zijn snel gemaakt en worden nog sneller groot (door incassokosten). Investeer daarom in structurele financiële educatie binnen het onderwijs. Dat is nodig om jongeren weerbaar te maken tegen verleidingen.

Tegelijk is het een feit dat jongeren makkelijk beïnvloedbaar zijn door 'influencers' of door het massieve 'buy now, pay later'-aanbod. Bescherm jongeren tegen deze verleidingen door risico's op niet-betalen bij de verleiders te laten.

Maak hulpverlening passend en effectief voor specifieke groepen. Schuldhulp voor jongeren is effectiever als die focust op hun toekomst. Zodat jongeren weer perspectief krijgen op financiële gezondheid.

Schuldregelingen en woningbezitters

Bied ook mensen in koopwoningen perspectief. Herfinancier hypotheek via gemeentelijke kredietbanken. Dat is nu slechts in enkele gemeenten mogelijk. Ook mensen met een koopwoning moeten bij tijdelijke betalingsproblemen in hun huis kunnen blijven wonen. Pas hiervoor bestaande wetgeving aan. Maak schuldhulpverlening toegankelijk voor mensen die schulden hebben, maar nog geen achterstand op de eigen hypotheek. Noodgedwongen wordt er nu soms gewacht tot de problemen groter zijn, omdat er eerder geen hulp geboden mag worden.

Schuldhulp voor ondernemers

Hulpaanbod voor ondernemers moet in iedere gemeente gegarandeerd zijn. Een saneringskrediet is ook voor ondernemers een oplossing.

Kopen op afbetaling

We bepleiten meer toezicht op buy now, pay later-producten. Kopen op afbetaling wordt steeds populairder. In de praktijk is dit fenomeen de opvolger van de 'persoonlijke lening' of het 'doorlopend krediet'. Het kredietwezen is uitgebreid gereguleerd, de controle op buy now, pay later-aanbieders is zeer gebrekkig. Het toezicht daarop moet steviger vormgegeven worden.

• Schuldhulpverlening versimpelen en versnellen

Schuldhulpverlening kan sneller en efficiënter. Daarvoor zijn diverse niet-commerciële initiatieven ontwikkeld. Denk aan technische innovaties, procesafspraken met schuldeisers of zelfs speciale fondsen met geld dat direct ten goede kan komen aan hulpvragers. Maar hulpvragers en lokale hulpverleners zijn afhankelijk van de gemeente waarin ze wonen en werken. Die moet veelal zelfstandig een besluit nemen op iedere versnellingsstap in de uitvoering. Het is beter als een aantal initiatieven landelijk geïmplementeerd wordt.

Landelijke Pauzeknop

Met VNG en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ontwikkelt de NVVK de Landelijke Pauzeknop. Wie hulp vraagt, ervaart meteen schuldenrust omdat de incasso opgeschort wordt. Dit vraagt bereidheid van onder andere schuldeisers om hieraan mee te werken. We zouden graag zien dat overheidsschuldeisers het goede voorbeeld geven en deelnemen aan de ontwikkeling van de Landelijke Pauzeknop.

Schuldenknooppunt

Het Schuldenknooppunt is een ICT-voorziening die het berichtenverkeer tussen schuldhulpverleners en schuldeisers digitaliseert en faciliteert. Snel schuldregelen wordt mogelijk gemaakt op basis van onderlinge afspraken. Veel gemeenten en een toenemend aantal schuldeisers gaan via het Schuldenknooppunt akkoord met voorstellen voor schuldregelingen. Het levert een enorme versnelling en besparing in tijd en geld op.

We bepleiten het positioneren van het Schuldenknooppunt als centraal platform in de communicatie tussen schuldeisers, hulpvragers en hulpverleners in de schuldhulpverlening.

Ook verdient het Schuldenknooppunt borging in het ICT-landschap door het bijvoorbeeld onder te brengen bij het Inlichtingenbureau.

Bewindvoering

Bewindvoerders hebben een belangrijke rol in de financiële hulpverlening. De financiering van bewindvoering schiet echter tekort. De bijdrage van het ministerie van Justitie en Veiligheid is onvoldoende, en het beslag op bijzondere bijstand voor schuldenbewind is veel te groot. De financiering moet op de schop.

Ook zijn bewindvoerders niet optimaal aangesloten op het werk dat schuldhulpverleners doen. Omgekeerd geldt hetzelfde. Hulpvragers worden daardoor niet optimaal geholpen om duurzaam financieel stabiel te worden. Om bewindvoering en budgetbeheer beter te koppelen aan schuldhulp ontwikkelt de NVVK digitale standaarden voor onderlinge communicatie via het Schuldenknooppunt. Ook daarom is het belangrijk dat het Schuldenknooppunt onderdeel wordt van het financiële stelsel rond schulden.

Verplichte reactietermijn in het proces van schuldregelingen

De trajecten in de schuldhulpverlening duren vaak (te) lang. Het opzetten van een schuldregeling, waarbij akkoord nodig is van gemiddeld 13 schuldeisers, vergt veel tijd. Op dit moment is onze schatting dat de gemiddelde doorlooptijd boven onze richtlijn van 120 dagen ligt.

Met een verplichte reactietermijn voor schuldeisers en schuldhulpverleners bevorderen we de doorlooptijd van een schuldregeling. Voorkomen wordt dat één enkele schuldeiser het gehele traject ophoudt, bijvoorbeeld omdat de schuldeiser beslag heeft liggen en zijn aandeel niet met andere schuldeisers wil delen. Met het wetsvoorstel voor een verplichte reactietermijn krijgt de schuldhulpverlener de bevoegdheid om vorderingen te schrappen of te schatten wanneer de schuldeiser niet tijdig reageert. Op deze manier kan een voorstel eerder tot stand komen. Blijft een reactie uit, dan kan de schuldhulpverlener naar de rechter zodat die de belangen af kan wegen.

De introductie van een verplichte reactietermijn voor hulpverleners stimuleert het efficiënt inregelen van werkprocessen. Dat voorkomt ongewenste vertraging in de communicatie met hulpvragers en schuldregelaars.

● Inzet op duurzame financiële gezondheid

Wij ondersteunen de ambitie van het huidige kabinet om te komen tot een halvering van het aantal kinderen dat in armoede opgroeit, een halvering van het aantal mensen in armoede en halvering van het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030. De eerste stappen daarvoor zijn gezet. Het is belangrijk om deze koers vast te houden en door te zetten.

De Tweede en Eerste Kamer besloten in het verlengde van voornoemd beleid eerder dit jaar de aflostermijn bij schulden te halveren: van 36 maanden naar 18 maanden. Dat geldt voor zowel de wettelijke schuldhulpverlening via de rechter (de Wsnp) als de minnelijke schuldhulpverlening via gemeenten (de Msnp). De wetwijziging draagt bij aan de doelstelling van het demissionaire kabinet om het aantal mensen met problematische schulden uiterlijk in 2030 te hebben gehalveerd.

Een snelle sanering helpt om dit doel te bereiken. Maar voor blijvend resultaat moet de begeleiding en nazorg tijdens - en indien nodig na de aflostermijn - op orde zijn.

Nu varieert de kwaliteit van het hulpaanbod tussen gemeenten nog sterk. We maken hierover met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de VNG landelijke afspraken. Het is vooral van belang dat er voldoende middelen beschikbaar zijn om aan de halveringsdoelstelling te kunnen bijdragen. Ook is het belangrijk dat de middelen ook daadwerkelijk worden ingezet voor hulpvragers.

